

הדלקת המנורה. דגשים: מטרת המנורה, וקדושתם של הכהנים. עניין המשכן ככבוד ד' שאנו עושים דרך כל הכבוד והיקר של הכלים.

(כ) הקדמה: הפרשה מתחילה 2 פסוקים לפני סוף פרק. למה? מי שחילק את הפרקים לא היה אדם ירא שמים. הוא חשב שהדלקת המנורה זה המשך לציווי של בניית המנורה. אך חכמים שמו את זה כחלק ממצוות הכהנים. למה? כי זאת פרשה שעוסקת במצוות הכהנים – בתחילה כתוב את המצווה המיוחדת לכהנים – עריכת המנורה, ואח"כ כתוב איך צריכים להיות לבושים משרתי ד', כמו שומרי הראש של המלך (האברבנאל). **וְאֵתָהּ תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – כאן יש מצווה שהיא לדורות, לכן כתוב תצווה ולא "ועשית". **וַיִּקְחוּ אֱלִיָּהּ** – יביאו לך. **שאל תלמיד יקר: למה כתוב אליך? הרמב"ן מסביר שמשה בדק אם השמן באמת זך. שאל תלמיד אהוב: למה כתוב כאן שצריך להביא שמן, הרי זה כתוב כבר בפרשת תרומה? הסברנו שעם כתוב תרומות שהיו מיועדות להקמת המשכן – חד פעמי, וכאן מדובר על תרומה שתהיה לדורות. שָׁמֶן זֵית** – זהו השמן שמאיר הכי יפה. זָךְ – נקי, ללא סיגים. לקחו מהזיתים הכי בשלים שבעץ, וכותשים במכתש, הטיפה הראשונה הייתה נקיה, ללא שמרים כלל. מזה הפיקו את השמן למנורה. **כְּתִיב** – כתוש במכתשת, לא בריחיים, כי בריחיים הזיתים נמחצים לגמרי והקליפות נכנסות לתוך השמן. **לְמֵאֹר** – לצורך הארת האור במשכן, אך לנסכים לא צריך שמן זך. **לְהַעֲלֹת נֵר** – להדליק את הנרות (למה כתוב לשון להעלות? כשידליק יחכה עד שהשלהבת תהיה עולה מאליה). **תְּמִיד** – לילה לילה, אין לילה שלא מדליקים, ואפילו בשבת¹.

(כא) **בְּאֵהָל מוֹעֵד** – המשכן נקרא אוהל. ונקרא מועד, כי "ונועדתי לך משם". **מִחוּץ לַפְּרֶכֶת אֲשֶׁר עַל** – בסמוך לארון הַעֲדוּת – מראה את הקשר שיש בין אור המנורה לאור התורה. **יַעֲרֹף אֹתוֹ** – יסדר את הנרות שיהיו ערוכים יפה. **אֶהְרֹן וּבָנָיו** – אהרן או בניו. **מִעֲרֹב עַד בֶּקֶר** – כמות שתספיק מערב עד בקר (שמו חצי לוג, שיספיק גם ללילה הכי ארוך) [עריכת הנרות חייבת להיות ע"י הכהנים, לעומת ההדלקה שיכולה להיות ע"י ישראל]. **לְפָנַי ה'** – מה מטרת המנורה? שלא יהיה חשוך לכהן שיכנס בלילה? מי נכנס לתוך המשכן? אלא המנורה היא לשם ד'. כמו מלך שמאירים לפניו באורות לכבודו (ואפילו ביום היה נר המערבי דולק, ואף שהיו שמים בו שיעור כמו כולם היה נשאר לדלוק, ולמחרת ממנו היו מדליקים את שאר הנרות, ואז היו מכבים אותו שמים לו שמן ומדליקים אותו). **חֶקֶת עוֹלָם** – זהו חוק, שאיננו מבינים בדיוק טעמו. **לְדוֹרָתָם** – גם בזמן בית המקדש. **מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – עם ישראל מנדב את השמן (ראינו שצריך המון עצי זית בשביל שמן ליום אחד במשכן)².

בגדי הקודש. דגשים: גדולתו של אהרן כהן בתורה ובאהבת הבריות. חשיבותם של הבגדים. הכוונה הרוחנית תוך כדי עבודת הבגדים.

פתיחה: הרב איתן פרנקו לימד ביום שישי, ואז הוא סיפר סיפור שהראה את החשיבות של הבגדים, איך אנו מעריכים משהו עם בגדים מכובדים³.

(א) **וְאֵתָהּ הִקְרַב אֱלִיָּהּ** – תקרב את אהרן שיהיה במדרגה עליונה, כמו שאתה במדרגה עליונה. **אֵת אֶהְרֹן אֶחִיָּהּ וְאֵת בְּנָיו אֹתוֹ** – נזכרנו בדברים שראינו על אהרן כהן – תלמיד חכם גדול, אוהב שלום ורוחף שלום⁴, ובו בחר הקב"ה להיות המשרת הנאמן בבית המקדש. **מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִכְהֵנוּ לִי** – שיהיו משרתים שלי. **אֶהְרֹן נָדָב וְאֶבְיָהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהְרֹן** – ומה עם פנחס בנו של אלעזר? הוא לא נהייה כהן, רק אחרי מעשה שעשה לשם ד' נהיה כהן⁵.

(ב) **וְעִשִׂיתָ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ** – בגדים שמשמרתים איתם בקודש הם בגדים קדושים⁶. **לְאֶהְרֹן אֶחִיָּהּ לְכַבֹּד וּלְתַפְאֵרַת** – לכבוד ד', שמשרתיו לבושים בבגדים מכובדים, ולתפארת של הכהנים, שכולם מכירים את גדולתם ומפארים אותם (ספורנו). [לכן צריכים הבגדים להיות חדשים].

(ג) **וְאֵתָהּ תְּדַבֵּר אֵל** – עם **כָּל חֲכָמֵי לֵב אֲשֶׁר מְלֵאֲתָיו** – מילאתי את ליבו רוח חֲכָמָה – (לא כתוב תצווה אלא תדבר, כי היה צריך גם להסביר להם את החשיבות של עשיית בגדים לכהן, כמו שנלמד שהכל צריך להיעשות לשם ד'. כמו שטובלים לפני כתיבת ספר תורה). **וַעֲשׂוּ אֵת בְּגָדֵי אֶהְרֹן לְקֹדְשׁוֹ לְכַהֵנוּ לִי** – להפוך אותו לכהן ע"י לבישת הבגדים.

(ד) **וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ הַשָּׁן וְאֶפֹד וּמְעִיל וְכַתָּנֹת תְּשִׁבֵץ** – כתונת שעשויה כמו תשבץ, משבצות משבצות. **מִצְנַפֵּת וְאֶבְנֵי סֶה"כ** 6 בגדים, ועוד 2 בגדים היו לכהן גדול – ציץ ומכנסיים, ולמה לא נכתבו? **עֵנָה תְּלַמֵּיד אֹהֹב: הַצִּיץ אֵינוֹ בֹּגֵד. הַקֶּשֶׁה תְּלַמֵּיד – גַּם הַחוּשָׁן אֵינוֹ בֹּגֵד? אֵךְ הָאֲבַע"ז בְּתַחֲלִית פֶּרֶק כ"ט כּוֹתֵב שֶׁהַחוּשָׁן הוּא בֹּגֵד כִּי הוּא מִכְסָה אֶת הַלֵּב. וְהַמְכַנְסִיִּים? עֵנָה תְּלַמֵּיד יָקָר – כִּי לֹא רֹאִים אוֹתָם. וְעוֹד תְּלַמֵּיד עֵנָה – כִּי מְכַנְסִיִּים יֵשׁ לְכָל אָדָם. וּבְלִשׁוֹן בְּעַל הַטּוֹרִים – הַמְכַנְסִיִּים הֵם אֵינֶם לְכַבֹּד אֲלֵא לְצַנִּיעוּת. שֵׁנָה שֶׁעֲבָרָה עִנּוּ: כְּתוּב "וַעֲשׂוּ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאֶהְרֹן אֶחִיָּהּ וּלְבָנָיו לְכַהֵנוּ לִי" – כשיעשו את הבגדים צריכים לכוון שהם נועדים לכהונה. (ספורנו).**

(ה) **וְהֵם** – חכמי הלב. (וגם בליקחה יכוונו, ספורנו) **יִקְחוּ אֵת הַזָּהָב וְאֵת הַתְּכֵלֶת וְאֵת הָאֶרְגָּמָן וְאֵת תוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֵת הַשֵּׁשׁ** – שאיתם עושים את הבגדים⁸.

¹ הרחבה: כמו שאני אומר לתלמיד: אתה תמיד בת"ת, מה הכוונה? כל יום, לא שהוא ישן פה בלילה.

² תשע"ג: מצווה זו עיקרה בכהנים, אך היא שייכת לכל בית ישראל.

³ סיפור: הלכתי פעם לרופא שיניים, הייתי צריך לעשות טיפול מאוד יסודי. מה אני אעשה? אמרו לי לך לבית החולים שם יש 3 רופאים טובים. הגעתי. בדלת הראשונה היה כתוב רופא מתמחה – אלך? ודאי שלא! הגעתי לעוד רופא – לבוש מצוין. רופא שלישי לבוש מבוזבז. למי אלך? התלמידים עונים – לשני! ואם השלישי הוא פרופסור והשני הוא ד"ר? פה נחלקו השיטות. הסביר להם הרב פרנקו – כדאי ללכת לשלישי! ואם כמו שהוא לא מכפתר נכון את הכפפתורים הוא גם לא יטפל לי בשן הנכונה? אותו דבר הבגדים, איל מתייחסים למישהו עם בגדים מכובדים ואיזה עם בגדים לא מכובדים.

⁴ פתיחה: נוספת של הרב איתן פרנקו אחרי הקריאה של חמשת הפסוקים הראשונים: מהם בגדי כהן? הילדים ידעו את שמות הבגדים. איזה בגד חסר? נעלים. סיפור שאפשר לספר בסוף: רב אחד כשאמר לו להיות רב העיר חשש שזה יגרום לו לגאווה, הוא החליט ללבוש את הכובע והחליפה לצורך כבוד התורה. רק בפטירתו ראו שהנעלים שלו בלי סוליה, התגלה שהוא היה

⁵ "וראך ושמת בלייבו" – ענווה. "הנה אהרן וחזר מי בעל דברים יגש אליהם" – ת"ח. מסירת התורה הייתה קודם לאהרן.

⁶ צ"ע: האם נכון הדבר שרק פינחס היה הנכד היחיד לאהרן?

⁷ הרחבה: מדרש יפה: "יבוא קדוש..."

⁸ תשע"ג: הם היו לוקחים מן העם שהתנדב, ולא חשש הבורא שמא יקחו ח"ו לעצמם, כי היו נאמנים (רמב"ן).

(ו) וְעָשׂוּ אֶת הָאָפֹד – למה נקרא אפוד? כי הוא מאפד – מקשט – את הכהן⁹ (כן נראה ברש"י פסוק ח'). זָהָב תְּכַלֵּת וְאַרְגָּמָן תּוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר – לכל סוג של חוט שהיה מורכב מ-6 חוטים הוסיפו חוט של זהב. וכיצד הכינו חוט זהב כל כך דק, הרי זה מתכת ולא צמר? היו מכינים 'דפים' של זהב, ע"י שהיו מכים בפטיש על הזהב, שיהיה דק דק, ולאחר מכן גזרו חוטים דקים של זהב¹⁰. זה הוסיף יופי מיוחד לאפוד. מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב – גם כאן כמו ביריעות היו ציורים על האפוד (לא כתוב אלו ציורים), והיה הציור שונה מצד אחד לצד השני. [זה אומנות של אומן שנקרא חושב].

(ז) שְׁמֵי כְּתֹפֶת הַכֹּהֵן יִהְיֶה לוֹ אֵל שְׁנֵי קְצוֹתָיו – האפוד היה בחלק האחורי של הכהן מהמתנים (מאיזור הלב, מתחת למרפקים) עד העקבים, האפוד עוטף איזור הגב וקצת כלפי הקדימה של הכהן^{11, 12}. ומה החזיק אותו שלא יפול? היו שני רצועות בד שהיו מחוברות בחלק העליון של האפוד והם נמשכו מעל הכתף, לכן נקראו 'כתפות'. וְחֹבֵר – הכתפות הללו נארגו בנפרד, ולאחר מכן תפרו אותם לאפוד.

(ח) וְחֹשֶׁב אֲפָדָתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו – בנוסף הייתה חגורה שקשרה את האפוד מקדימה, (החגורה מסובבת את האפוד מאחורה ומקדימה, כך משמע ברש"י). 'חושב' זה החגורה, 'אפודתו' הכוונה קישוטו, כלומר החגורה שאיתה היו מקשטים את הכהן. כְּמַעֲשֵׂהוּ – מזהב תכלת וכו' כמו שיפורט. מִמָּנֵי יִהְיֶה – לא יתפרו אותו לאפוד, אלא חלק מעשיית האפוד תהיה בצורה כזאת. זָהָב תְּכַלֵּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר:

(ט) וְלִקְחֹתָ אֶת שְׁמֵי אֲבְנֵי שֹׁהַם – שלמדנו בתחילת תרומה. וּפְתִיחָתָּ – וחקקת עליהם את שמות בני ישראל – כיצד הצליחו לחקוק על אבן כ"כ חזקה. הבאנו את המדרש שלא רצו לחתוך ולהסיר מהאבן ולא רצו לכתוב בדיו, לכן עשו סימון בדיו, והביאו תולעת מיוחדת שהייתה מבקעת את האבן, ואז צידי האבן במקום החיתוך היו בולטות מעט.

(י) שֵׁשֶׁה מִשְׁמַתֶּם עַל הָאֲבֹן הָאֶחָת – ראובן, שמעון, לוי, יהודה, דן, נפתלי. וְאֶת שְׁמוֹת הַשֵּׁשֶׁה הַנּוֹתָרִים עַל הָאֲבֹן הַשְּׁנִית כְּתוֹלְדָתָם – לפי הסדר בו נולדו: גד, אשר, יששכר, זבולן, יוסף, בנימין. [סה"כ כ"ה אותיות לכל אחד מהצדדים. להראות שאמנם כאן למדנו שלכל שבט יש מיוחדות בפני עצמו, אך כולם שווים – כולנו בני איש אחד נחנן].

(יא) מַעֲשֵׂה תָרֹשׁ אֲבֹן – אומנות מיוחדת, של אומן שנקרא "חרש אבן" (יש "חרש עץ" ו"חרש ברזל"). פְּתִיחֵי הַתָּם – חקיקות כמו שעושים כשחותמים. תְּפִיחָה – תחקוק את שְׁמֵי הָאֲבָנִים עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – בחקיקת שמות שבטי בני ישראל. מְסַבֵּת – כאשר מסביב לאבנים יש מִשְׁבָּצוֹת זָהָב תַעֲשֶׂה אֹתָם – כיצד עושה? חורט בזהב בצורה מדויקת, כך שהאבן תכנס בדיוק בתוך משבצת הזהב.

(יב) וְשִׁמְתָּ אֶת שְׁמֵי הָאֲבָנִים עַל כְּתֹפֶת הָאָפֹד אֲבְנֵי זָכָרְךָ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִשְׂאָ אֶהְרֹן אֶת שְׁמוֹתָם לְפָנֵי ד' עַל שְׁמֵי כְּתִפּוֹ לְזָכָרְךָ – בכדי שד' יזכור את עם ישראל¹³. התפקיד הזה הכי מתאים לאהרון הכהן, שהיה אוהב את כל אחד ואחד מעם ישראל. בנוסף למדנו מכאן שבעצם אהרון הוא שליח של כל עם ישראל, ובאמת כל עם ישראל נכנס למשכן דרך אהרון הכהן.

(יג) וְעָשִׂיתָ מִשְׁבַּצַּת זָהָב – עליו יונחו שתי האבנים.

(יד) וְשְׁמֵי שְׂרָשָׂרֹת זָהָב טְהוֹר מְגַבְּלוֹת – בגבול, כלומר בקצה של החושן תַעֲשֶׂה אֹתָם מַעֲשֵׂה עֵבֶת – לא שרשראות של חישוקים חישוקים, אלא כמו חבל [אותו דבר "יער עבות", זה יער שהעצים מסובכים אחד בתוך השני] וְנָתַתָּה אֶת שְׂרָשָׂרֹת הָעֵבֶת עַל הַמִּשְׁבָּצַת – לקמן יפורט איך בדיוק זה יעשה.

החושן. אהבת ד' לעמו. אהבת הכהן הגדול את עם ישראל. הכהן שליח של כל עם ישראל.

פסוקים אלו היו קצת קשים להסברה, הכננו אפוד מאל בד, וכל תלמיד בתורו לבש את האפוד, עמד לידי ולמדנו פסוק אחד. בנוסף עשינו דף עבודה בו היו שמות של נושאי כל פסוק והם היו צריכים להתאים מהו הנושא המתאים לכל פסוק.

(טו) וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט – חושן שאיתו שופטים ומחליטים דברים כפי שנלמד בהמשך. מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב – מעשה אומן שנקרא אורג – אורג היה באופן שמצד אחד נראה ציור אחד ומן העבר השני נראה ציור אחר. כְּמַעֲשֵׂה אָפֹד תַעֲשֶׂנוּ זָהָב תְּכַלֵּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר תַעֲשֶׂה אֹתוֹ:

(טז) רְבֹעַ יִהְיֶה כְּפֹל – אחרי שהוא יהיה כפול הוא יהיה רבוע. זֶרֶת אֲרָפֹו וְזֶרֶת רִחְבּוֹ – חצי אמה אורכו ורוחבו. אורכו היה אמה, ולאחר שכפלו היה חצי אמה. 'זרת' הוא המרחק בין האגודל לזרת. למה כפלו את החושן? כדי שיהיה אפשר להכניס שם את שם ד', כמו שנלמד בהמשך.

(יז) וּמְלֵאֲתָ בּוֹ מְלֵאֲתָ אֲבֹן – תעשה בחושן, על משבצת הזהב, מקום בו ניתן למלא את האבנים. אֲרָבָעָה טוֹרִים – שורות אֲבֹן טוֹר אֶדָם פְּטָדָה וּבְרִקֵּת הַטּוֹר הָאֶחָד: (יח) וְהַטּוֹר הַשְּׁנַיִ נִכְּף סָפִיר וְיָהֳלָם: (יט) וְהַטּוֹר הַשְּׁלִישִׁי לְשֵׁם שָׁבוֹ וְהָחֹלְמָה:

(כ) וְהַטּוֹר הָרְבִיעִי תְּרִשִׁישׁ וְשֹׁהַם – יוסף זכה לקבל אבן כמו האבנים שהיו על כתפות האפוד, שם יש את כל שמות ישראל, כי יוסף שקול כנגד כל ישראל ("תבואתה לראש יוסף ולקודקוד נזיר אחיו"). וְיִשְׁפָּה מִשְׁבָּצִים זָהָב יִהְיֶה – היה טס זהב עם גומות אליהם היו מכניסים את האבנים, ולכן נוצר מסביב לכל אבן משבצת זהב שסובבת אותה. וזהו שכתוב שיהיו משובצים זהב. כְּמִלּוֹאֲתָם – האבן ממלאת בדיוק את הגומא מזהב. יש כאן אומנות מיוחדת, לחקוק את הזהב בצורה מדויקת, שהאבן תכנס אליה בדיוק ולא תבלוט.

(כא) וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶינָה עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – הם יהיו על שמם של בני ישראל, כלומר – כל אבן כנגד שם מסויים, (כמו נכד שהוא על שם הסבא). שְׁמֵי עֲשֶׂרָה עַל שְׁמֵי – 12 אבנים כנגד 12 שמות בני ישראל. פְּתִיחֵי חוֹתָם – חקוקים כמו חותמת. [לא הזכרנו, אבל כל התנועות הגדולות נמצאות במילים האלו]. אִישׁ עַל שְׁמוֹ תִּהְיֶינָה – כל איש השם שלו היה על אחת מהאבנים. לְשֵׁנֵי עֶשֶׂר שָׁבָט:

⁹ הרחבה: כמו שמעיל נקרא מעיל כי הוא מעל האדם.

¹⁰ הרחבה: כמו חוט של נחושת שנמצא בתוך חוטי החשמל, כיוון שהוא דק מאוד הוא גמיש כל כך.

¹¹ צ"ע: במכון המקדש מצוייר שהיה כמעט לגמרי בצד הקידמי של הכהן וצ"ע.

¹² נוסח לא מוצלח.

¹³ תשע"ג: [תלמיד אהוב הוסיף שיש פעמיים את שמות השבטים, כמו שהקב"ה ספר את עם ישראל כמה פעמים, וכך מתבטאת האהבה הגדולה של ד' לעמו].

(כב) וְעִשִׂיתָ עַל הַחֶשֶׁן – בשביל החושן תעשה [אך לא שמים ישר על, אלא קודם כל מכינים בנפרד]. **שְׂרָשַׁת** – שרשראות **גְּבֵלַת** – בקצה החושן. **מַעֲשֵׂה עֶבֶת** – שרשראות עשויות כמו חבל **זָהָב טָהוֹר**:

(כג) וְעִשִׂיתָ עַל הַחֶשֶׁן – בשביל החושן. **שְׁתֵּי טַבְעוֹת זָהָב וְנִתְּתָה אֵת שְׁתֵּי הַטַּבְעוֹת עַל שְׁנֵי קְצוֹת הַחֶשֶׁן** – מלמעלה.

(כד) וְנִתְּתָה אֵת שְׁתֵּי עֲבֹת הַזָּהָב – השרשראות העבותות. **עַל שְׁתֵּי הַטַּבְעוֹת אֵל קְצוֹת הַחֶשֶׁן** – שנמצאות בקצוות של החושן. כל שרשרת תשחיל בטבעת אחת של החושן.

(כה) וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי הָעֲבֹת – לכל שרשרת ישנם שני קצוות. **תִּתֵּן עַל שְׁתֵּי הַמְּשַׁבְּצוֹת** – לכל משבצת תתן את שתי הקצוות של השרשרת. **וְנִתְּתָה עַל כְּתֻפּוֹת הָאֶפֶד** – את שתי הקצוות תחבר במשבצת שנמצאת על כתפות האפוד. [איך מחברים? הבנתי ברשב"ם שיש חור במשבצת שאליה מכניסים את שתי הקצוות וכנראה קושרים אותם שם]. **אֵל מוֹל פְּנָיו** – לכתפות האפוד יש שני חלקים – אחורה וקדימה. כאן מדובר על הצד הקדמי של הכתפות – הפנים.

(כו) וְעִשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְעוֹת זָהָב – נוספות. **וְשָׂמְתָ אֹתָם עַל שְׁנֵי קְצוֹת הַחֶשֶׁן עַל שְׁפָתוֹ אֲשֶׁר אֵל עֶבֶר הָאֶפֶד** – על השפה התחתונה של החושן שהיא לכיוון האפוד, (השפה העליונה היא לכיוון הצוואר ולא האפוד). **בִּיָּתָהּ** – הטבעות יהיו מונחות בצד הפנימי של החושן, לכיוון הבית – פנימה.

(כז) וְעִשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְעוֹת זָהָב וְנִתְּתָה אֹתָם עַל שְׁתֵּי כְּתֻפּוֹת הָאֶפֶד מִלְּמַטָּה – בחיבור של הכתפיה לאפוד מלמטה. **מִמוֹל פְּנָיו** – על הכתפות מהצד החיצוני. **לְעִמָּת מִחֶבְרָתוֹ** – במקום בו הכתפיה מתחברת עם האפוד. **מִמַּעַל לְחֻשְׁב הָאֶפֶד** – שזה יוצא מעל החגורה של האפוד. [צע"ע בהבנת פסוק זה].

(כח) וַיִּרְכְּסוּ – ויחברו **אֵת הַחֶשֶׁן מִטַּבְעוֹתָיו אֵל טַבְעוֹת הָאֶפֶד בְּפִתֵּיל תְּכֵלֶת** – חוטי תכלת פתולים, מחוברים זה לזה (ראיתי שמדובר על 4 חוטים). **לְהִיּוֹת הַחֶשֶׁן עַל חֻשְׁב הָאֶפֶד** – בדיוק מעל גובה החגורה של האפוד. **וְלֹא יִזַּח הַחֶשֶׁן מִעַל הָאֶפֶד** – החושן לא יתנתק מהאפוד. יש איסור תורה להפריד את החושן מן האפוד.

(כט) וַיִּנְשֵׂא אֶהָרֶן אֵת שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֶשֶׁן הַמְּשַׁפֵּט עַל לְבוֹ – התורה אומרת לנו שזה על ליבו, כנראה כדי להדגיש לנו את האהבה הגדולה שיש לכהן הגדול לכל עם ישראל. **בְּבֹאוֹ אֵל הַקֹּדֶשׁ לְזָכְרוֹן לְפָנֵי ד' תָּמִיד**:

(ל) וְנִתְּתָה אֵל חֶשֶׁן הַמְּשַׁפֵּט אֵת הָאוּרִים וְאֵת הַתְּמִיּוֹם – זה שם ד' (ד' אותיות) שהיו מכניסים אותו לתוך החושן הכפול, וכאשר הייתה שאלה חשובה היו שואלים ואז האותיות שמהם יש את התשובה היו מאירות ('אורים'). אך עדיין היה צריך לדעת איך לסדר את האותיות, והיה לכהן הגדול רוח הקודש, וכך הוא ידע איך לקרוא ('תומים'). רמב"ן. **וְהָיוּ עַל לֵב אֶהָרֶן בְּבֹאוֹ לְפָנֵי ד' וַיִּנְשֵׂא אֶהָרֶן אֵת מְשַׁפֵּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – כי ע"י החושן היו שופטים, כלומר אומרים לבני ישראל מה הם צריכים לעשות. ולכן נקרא שמו "חושן משפט". **עַל לְבוֹ לְפָנֵי ד' תָּמִיד**:

המעיל.

(לא) וְעִשִׂיתָ אֵת מְעִיל הָאֶפֶד – המעיל היה נראה כמו טלית קטן, המכסה את החלק האחורי והקדמי של הגוף ופתוחה מהצדדים (חוברת מורשה). ולמה נקרא מעיל האפוד? המעיל נמצא תחת האפוד, והאפוד עם חשב האפוד קושר אותו. **כָּלִיל תְּכֵלֶת** – כולו עשוי רק תכלת. ולמה לא תכלת, ארגמן, תולעת שני? כדי להבדיל אותו מהאפוד שלא יראו דבר אחד (אברבנאל). וגם זה יותר יפה שיש חלק חלק.

(לב) וְהָיָה פִי רֹאשׁוֹ – פתח ראשו, הפתח ממנו מכניס את ראשו. **בְּתוֹכוֹ** – כפול לתוכו - לכיוון פנים המעיל. **שָׁפָה יִהְיֶה לְפָיו** – כפל זה יהיה למעיל לשפה. **סָבִיב מַעֲשֵׂה אֲרָג** – לא הוסיפו עוד פיסת בד ותפרו בחוט, אלא זה היה ארוג מלכתחילה. **כְּפִי תִּתְּרָא** – כמו שנראה הפתח של לבוש השריון שהיה בימיהם, שהיה תפור עוד תפירה, כדי שלא יקרע. **יִהְיֶה לוֹ לֹא יִקְרַע** – ע"מ שזה לא יקרע. מכאן למדנו שמי שקורע אחד מהבגדים עובר איסור תורה.

(לג) וְעִשִׂיתָ עַל שׂוּלְיָיו – מלמטה. **רִמְנֵי** – דמוי רימון שלא בשל לגמרי, ודומה יותר לביצת תרנגולת. אלא שהוא חלול מבפנים. **תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלְעַת שָׁנִי עַל שׂוּלְיָיו סָבִיב** – מסביב למעיל. **וּפְעֻמָּי זָהָב** – פעמונים מזהב שבתוכם ענבל. **בְּתוֹכָם סָבִיב** – כלומר – יהיו הרבה רימונים וביניהם יהיו פעמונים.

(לד) פְּעֻמֹן זָהָב – ולידו **רִמְמוֹן פְּעֻמֹן זָהָב וְרִמְמוֹן עַל שׂוּלְיָי הַמְּעִיל סָבִיב** - סה"כ 72 פעמונים.

(לה) וְהָיָה עַל אֶהָרֶן לְשֵׁרֵת וַיִּנְשָׂמֶע קוֹלוֹ – כיצד נשמע קולו? נראה ברש"י שהיה הענבל מקיש על הזג. [ברשב"ם נראה שהיו מקישים פעמון בפעמון]. **בְּבֹאוֹ אֵל הַקֹּדֶשׁ לְפָנֵי ד' וּבְצֵאתוֹ** – ולמה צריך שיהיה משמיע קול? כי כשאדם נכנס למקום חשוב הוא חייב לבקש רשות לפני שהוא נכנס (לכן אסתר חששה שאחשוורוש יהרוג אותה). רמב"ן. (הוסיף תלמיד אהוב: יש עודש מטרה, שכשיצא הכהן הגדול מקודש הקודשים כל עם ישראל יוכל לשמוע אותו יוצא, ולשמוח שיצא בחיים. טעם נוסף – להזהיר שלא יכנסו לקודש, ולפי זה 'ולא ימות' הכוונה זר שיכנס. רשב"ם. הקשה תלמיד – והרי רק ביום הכיפורים היה נכנס לקודש הקודשים ואז הוא לבש בגדי לבן?). **וְלֹא יָמוּת** – אם יכנס הכהן הגדול בלי אחד מהבגדים הרי הוא חייב מיתה בידי שמים.

בגדי הקודש. דגשים: גדולתו של אהרן הכהן בתורה ובאהבת

(לו) וְעִשִׂיתָ צִיצִי זָהָב טָהוֹר – מאוזן לאוזן ברוחב 2 אצבעות. **וּפְתַחְתָּ עֲלָיו פְּתוּחֵי הַתָּם קֹדֶשׁ לָהּ** – את המילים קודש לד'. דיברנו על 2 צורות חקיקה, והסברנו כפי השיטה שהיו עושים דפוס של האותיות קודש לד', מעל הדפוס

(לז) וְשָׂמְתָ אֹתוֹ עַל פִּתֵּיל תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל הַמְּצַנְפָּת אֵל מוֹל פְּנֵי הַמְּצַנְפָּת יִהְיֶה:

(לח) וְהָיָה עַל מִצַּח אֶהָרֶן וַיִּנְשֵׂא אֶהָרֶן אֵת עֹזֶן הַקֹּדֶשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מִתְּנַת קֹדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצַּחוֹ תָּמִיד לְרִצּוֹן לָהֶם לְפָנֵי ד':

(לט) וְשִׁבְצָתָ הַפְּתָנֹת שֵׁשׁ וְעִשִׂיתָ מְצַנְפָּת שֵׁשׁ וְאַבְנֵט תַּעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה רִקְם:

(מ) וְלִבְנֵי אֶהָרֶן תַּעֲשֶׂה כְּתָנֹת וְעִשִׂיתָ לָהֶם אֲבָנִיּוֹת וּמְגַבְעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכַבֹּד וּלְתַפְאֵרַת:

(מא) וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת אֶהָרֶן אֲחִידָךְ וְאֶת בְּנֵי אֹתוֹ וּמִשְׁחַת אֹתָם וּמִלֵּאתָ אֹת יָדָם וּקְדַשְׁתָּ אֹתָם וְכִהְנֹו לִי:

(מב) וַעֲשֵׂה לָהֶם מְכַנְסֵי בָד לְכַסּוֹת בָּשָׂר עֲרֹה מִמֶּתְנִים וְעַד יְרֵכֵיהֶם:

(מג) וְהָיוּ עַל אֶהָרֶן וְעַל בְּנָיו בְּבָאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד אוֹ בְּגִשְׁתֶּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשֵׁרֵת בְּקֹדֶשׁ וְלֹא יִשָּׂאוּ עֹן וְנָתַתָּ עוֹלָם לוֹ וּלְזָרְעוֹ:

אֲחִירָיו:

דיברנו על הזכות הגדולה של אהרן ובניו להיות כהנים, כיצד הם עולים לדרגה אחרת להלוטין. סיפרתי שכשהרב נחום ביקש שאהיה מלמד, ואז הייתי צריך הרבה הכנה – צפיתי, לימדתי, שמעתי שיעורים וכו' – זהו חינוך. כך עושה כל שר וכו' (חפיה). כך גם עושים הכהנים – 7 ימים הם הונכים את עצמם לתפקיד, לומדים ממש רבינו מה עושים, ולא רק מה אלא גם כיצד – לעשות הכל מתוך קדושה וכוונות עליונות, שרק ממש אפסר ללמוד אותם. הוספנו וסיפרנו על אדם עיוור מלידה שהגיע אליו רופא שיוודע לשים ליזר על העין ותוך דקה הוא מתרפא. לפני שהרופא עשה לו זאת, הוא הזמין מאות אנשים שיצפו ברגע המיוחד הזה, כך כל בית ישראל צופים ברגעים המיוחדים שאהרן ובניו נהפכים להיות כהנים.

(א) וְזֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקֹדֶשׁ אֹתָם – לְרוֹמֵם אוֹתָם, שִׁיהִיו קְדוּשִׁים, שֶׁהָרִי הֵם יַעֲבֹדוּ בַּמְקוֹם הַקָּדוֹשׁ. לְכַהֵן לִי – לְהִיּוֹת מִשְׁרָתִים שְׁלִי. לְקַח – קַח פֶּר אֶחָד בֶּן בָּקָר וְאֵילָם שְׁנַיִם תְּמִימִים – לְלֹא מוֹם.

(ב) ראינו את הפסוקים בויקרא בפרק ז', שם מובאים דיני המנחות בקרבן תודה, שם נוספה חלת חמץ שאינה קיימת פה. הזכרנו שמכנינים עשר מצות, כל אחת משליש עשרון, ורק אחת מהן מקריבים, השאר נאכלים. וְלָהֶם מִצּוֹת וְחֵלֶת מִצּוֹת בְּלֹוֹלֶת בַּשֶּׁמֶן – מערבבים קמח עם שמן ואופים (יש הבדל בין שני הסוגים, לדוגמה – שאת החלות גם מטגנים אח"כ). וְרִיקְקֵי מִצּוֹת מִשְׁחִים בַּשֶּׁמֶן – אופים את הקמח ורק אח"כ מוסיפים את השמן מלמעלה. סֵלֶת חֲטִיִּים – מקמח חטים מנופה מכל הפסולת. תַּעֲשֶׂה אֹתָם:

(ג) וְנָתַתָּ אוֹתָם עַל סֵל אֶחָד – בתוך סל אחד. וְהִקְרַבְתָּ אוֹתָם בְּסֵל – ותביא אותם יחד עם הפר והאיל לפתח אוהל מועד. וְאֶת הַפֶּר וְאֶת שְׁנֵי הָאֵילִם:

(ד) וְאֶת אֶהָרֶן וְאֶת בְּנָיו תְּקַרֵּב – יחד עם הדברים האחרים. אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד – תיארונו איך כל עם ישראל עומד פתח האוהל ורואה את "המיועדים לכהונה", עומדים בפתח האוהל ולידם הקרבנות והמנחות, וכולם מחכים לראות מהם הפעולות שיקדשו את הכהנים ויהפכו אותם למשרתי ד' – משרתי ישראל. וְרִחַצְתָּ אוֹתָם בַּמַּיִם – תאמר להם שיטבלו במקווה (נראה פשוט, שלא יעשה זאת בעצמו) [האבע"ז מביא שהכוונה וכבר רחצו במים לפני בואם].

(ה) וְלִקְחַתָּ אֶת הַבְּגָדִים וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת אֶהָרֶן – שאלנו – איזה בגד חסר? ראינו שאין את המכנסיים, והסברנו ע"פ הרמב"ן שאת המכנסיים הם לבשו בעצמם בצניעות. אֶת הַכֹּהֲנָתַי וְאֶת מְעִיל הָאֹפֶד וְאֶת הָאֹפֶד וְאֶת הַחֹשֶׁן וְאֶת הָאֹפֶד לוֹ בְּחֹשֶׁב הָאֹפֶד – ע"י החגורה הכהן יהיה מקושט באפוד. (ואפדת – וקשטת).

(ו) וְשִׁמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֵאשׁוֹ וְנָתַתָּ אֶת נֶזֶר הַקֹּדֶשׁ – זה הציץ, ונקרא כך כי הוא כמו כתר קדוש על הכהן. עַל הַמִּצְנֶפֶת – אמנם הוא היה מתחת המצנפת אך כיוון שהחוט היה על המצנפת מאחורה נקרא שהוא על המצנפת.

(ז) וְלִקְחַתָּ אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְיִצַקְתָּ עַל רֵאשׁוֹ – משמע רק על אהרן (חזקוני, אבע"ז). יש בזה מחלוקת. וּמִשְׁחַת אוֹתוֹ – שתי פעולות: שפיכה של כמה טיפות שמן על הראש, ואח"כ משיחת השמן בצורה דומה ל'X' (יש הרבה שיטות בעניין). בפשטות משיחת השמן הייתה אחר לבישת המצנפת, א"כ המשיחה הייתה באיזור מקום הנחת התפילין לכיוון המצח (רמב"ן ברש"י. הבאנו שיש חולקים).

(ח) וְאֶת בְּנָיו תְּקַרֵּב – אל פתח אוהל מועד. וְהִלְבַּשְׁתָּם כְּתָנֹת:

(ט) וְתַגְרַת אוֹתָם אֲבָנֵי אֶהָרֶן וּבְנָיו – את אהרן ואת בניו. משום מה האבנט לא הוזכר קודם לכן לגבי אהרן, אלא רק לגבי אהרן ובניו, צ"ע למה. וְחִבְשְׁתָּ לָהֶם מַגְפָּעַת – זה המצנפת. וְהִיְתִיתָ לָהֶם כִּהְנֵה לְחֻקֵּי עוֹלָם – ע"י הדברים שיפורטו להלן הם יהיו כהנים לדורות עולם. יש פה פעולה נפלאה מאוד שיש לה משמעות לכל הדורות. [זה כמו ש'מתקנים' לאדם עיניים, ויותר מזה, כי כאן זה לדורות עולם]. וּמִלֵּאתָ יָד אֶהָרֶן וְיָד בְּנָיו – ועל ידי כך תמנה את אהרן ובניו לתפקידים שלהם.

(י) וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַפֶּר לְפָנֵי אֹהֶל מוֹעֵד – כמו שהזכרנו לפני כן (אבע"ז, רמב"ן חולק). וְסִמְדָה אֶהָרֶן וּבְנָיו – למה כתוב וסמד? אולי קודם אהרן ואח"כ בניו (אוה"ח). אֶת יְדֵיהֶם עַל רֵאשׁוֹ הַפֶּר – זהו פר חטאת. על מה הם צריכים להקריב קרבן חטאת? צ"ל שכעת כשהם נהפכים להיות כהנים, הם צריכים לכפר על כל החטאים שעשו כל חייהם (העמ"ד). ובזמן שסכמו את ידיהם היו מתוודים על חטאתם.

(יא) וְשִׁחַטְתָּ אֶת הַפֶּר – משה בעצמו ואהרן ובניו מסתכלים ולומדים איך לעשות כן (אבע"ז). לְפָנֵי ה' – א"א לשחוט בכל מקום כמו שהיה עד כה, אלא דווקא "לפני ד'", פה במזבח הנחשת, בקו ישר לארון בעדות (אבע"ז). פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד – בחצר של אוהל מועד, במזבח החיצון.

(יב) וְלִקְחַתָּ מִדָּם הַפֶּר וְנָתַתָּה עַל קַרְנֵי הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶצְבָּעֶךָ – משה עלה בכבש והגיע לסובב, שהוא בליטה מהמזבח ע"מ ללכת סביב המזבח בגובה. ד' מצוה את משה להסתובב בסובב, ולשפוך לכל קרן קצת דם. וְאֶת כָּל הַדָּם – הנוותר תִּשְׁפֹךְ – הכהן השופך (אבע"ז), וצ"ע מנא ליה) אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ – בגובה אמה מתחילת המזבח הייתה בליטה של אמה, בבליטה זו היו מעין נקבים שאליהם היה שופך את הדם. (מידות ג:ב). ומשה, לאחר שיסיים לתת דם על הקרנות מצוהו ד' לרדת מן הכבש, ולשפוך את הדם בצלע הדרומית של המזבח, על הסובב.

(יג) וְלִקְחַתָּ אֶת כָּל הַחֵלֶב הַמְּכַסֶּה אֶת הַקָּרֶב – הקרב זה אברי העיכול, מעליהם ישנה שיכבה של חלב, שזה דמוי שומן השומר על האברים הפנימיים. חלב זה לעומת השומן אסור באכילה, ויש לקחתו ולהקטירו על המזבח. וְאֶת הַיִּתְרֵת עַל הַכֹּפֶד – בין הכבד לריאה ישנו מעין מסך המבדיל ביניהם (כיון שאלו אברים עם תפקידים שונים). החתיכה הזאת מחוברת לכבד ולכן היא נקראת יותרת הכבד. וְאֶת שְׁמֵי הַכֹּהֲנִים וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר עָלֵיהֶן וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחַ:

(יד) וְאֶת בָּשָׂר הַפֶּר וְאֶת עֹרֹו וְאֶת פְּרָשׁוֹ – ההפרשות, כל הפסולת שנשארה לו במעיים. תִּשְׂרֹף בְּאֵשׁ מִחוּץ לַמִּתְנָה חֲטָאת הוּא – הפר הזה הוא קרבן חטאת. [בדר"כ לא שורפים את בשר קרבן החטאת, זה היה דין מיוחד לחטאת הזאת.]

(טו) וְאֶת הָאֵיל הָאֶחָד – מה שתבחר (אבע"ז). תִּקַּח וְסִמְכוּ אֶהָרֶן וּבְנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֵאשׁוֹ הָאֵיל:

(טז) וְשִׁחַטְתָּ אֶת הָאֵיל וְלִקְחַתָּ אֶת דָּמוֹ וְזָרַקְתָּ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב – כאן לא זורקים בקרנות המזבח למעלה, אלא הדם נמצא בתוך כלי, ומשה (או הכהן) עומד על הרצפה וזורק על השפיץ של המזבח באופן שהדם מגיע לשני דפנות, וכן בצד השני של המזבח. [בלשון המשנה "שתי מתנות שהן ארבע"].

(יז) וְאֶת הָאֵיל תְּנַתַּח לְנִתְחָיו – תחתוך לאברים. וְרִחַצְתָּ קַרְבּוֹ וּכְרַעָיו – תרחץ את המעיין והרגלים, שיהיה נקי בזמן ההקטרה (כ"ג לענ"ד). וְנָתַתָּ – את קרבו וכרעיו. עַל נִתְחָיו וְעַל רֵאשׁוֹ – עם נתחיו ועם ראשו.

(יח) וְהִקְטַרְתָּ – והקרבת את כל האיל המזבחה עלה הוא לה' ריח ניחוח – ריח זה של השריפה, אינו ריח של מדורה רגילה, זהו ריח שמבטא שאנו עושים רצונו של מקום, ולכן נקרא 'ריח ניחוח' – שיש לד' נחת רוח בקרבן הזה. אִשָּׁה לַה' הוא – קרבן (אונקלוס, רס"ג), הקרבן נקרא אשה כי שורפים אותו באש.

(יט) וְלִקְחֶתָּ אֶת הָאֵיל הַשְּׁנִי וְסַמְךָ אֹהֶרֶן וּבְנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל – מה הם חושבים בזמן הסמיכה? מודים לד' על זה שהם זוכים להיות כהנים.

(כ) וְשִׁחַטְתָּ אֶת הָאֵיל וְלִקְחֶתָּ מִדְּמוֹ וְנָתַתָּה עַל תְּנוּפֵה אֹהֶרֶן – הסכוס שנמצא באמצע האוזן (רש"י), נראה שמדובר על החלק הקשה המקיף את נקב האוזן. ועל תנופה אֹהֶרֶן בְּנָיו הִימָנִית וְעַל בְּהֶן יָדָם הִימָנִית – החלק של האגודל הקרוב לחיבור האגודל עם היד (כ"ג ברש"י). ועל בְּהֶן רָגְלָם הִימָנִית וְזָרְקֶתָ אֶת הַדָּם – הנותר על המזבח סביב:

(כא) וְלִקְחֶתָּ מִן הַדָּם אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ – נראה שמדובר על הדם ששם על המזבח, שמקנח ידו בו טופח על מנת להטפח, ומדם זה מזה טיפות מעטות על הכהנים. וּמִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה – לא ברור אם מזה מהדמם והשמן יחד או בזה אחר זה. וְהִזִּיתָ עַל אֹהֶרֶן – אולי הכוונה על הפנים (עיין אבע"ז). וְעַל בְּגָדָיו – בגדי הכהונה, הדגשנו שדי בטיפה שניים, שלא מלכלכים כל כך את הבגדים, הזכרנו שאחר מעמד הר סיני בכריתת הברית משה רבינו היזה על עם ישראל והיה להם הדם לקישוט נפלא. וְעַל בְּנָיו וְעַל בְּגָדֵי בְנָיו אֹתוֹ וְקָדֵשׁ הוּא וּבְגָדָיו וּבְנָיו וּבְגָדֵי בְנָיו אֹתוֹ:

(כב) וְלִקְחֶתָּ מִן הָאֵיל הַחֲלָב – מדובר על החלב שנמצא מעל המעי הדק (מחלוקת תנאים, וזה מוסכם לכ"ע). וְהִאֲלִיָּהּ – החלק האחורי של הבהמה, מהכליות עד הזנב כולל. וְאֶת הַחֲלָב הַמְּכֻסָּה אֶת הַקָּרֵב וְאֶת יִתְרַת הַכֹּהֵן וְאֶת שְׁתֵּי הַפְּלִיִּת וְאֶת הַחֲלָב אֲשֶׁר עֲלֶיהָ וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין – השוק הימני של הבהמה (נראה בספורנו של הרגל הקדמית). פִּי אֵיל מְלֵאִים הוא – כי זה קרבן שלמים. מסבירה התורה למה מחלקים את הקרבן הזה בין כולם [האימורים ושוק הימין מוקטרים לד', החזה למשה והשאר לאהרן ובניו], כי זה אייל מלא ושלם, כלומר שעושה שלום בין כולם, כלומר מחבר בין כולם, שכולם מקבלים. [השם 'מילואים' לא קשור לשבעת ימי המילואים, אלא שם נרדף ל'שלמים'].

(כג) וְכִפֵּר לָחֶם אֶחָת וְחֵלֶת לָחֶם שֶׁמֶן וְרִיקֵק אֶחָד – אלו שלושת סוגי המצות שדיברנו עליהם לעיל. מִסַּל הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי ה': (כד) וְשִׁמְתָּ הַכֹּל עַל כַּפֵּי אֹהֶרֶן וְעַל כַּפֵּי בְנָיו וְהִנֵּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי ה' – כיצד? מניח משה את ידיו מתחת יד הכהנים, מוביל קדימה ואחורה, ימינה ושמאלה, למעלה ולמטה. פעולה זאת מלמדת שהכל שייך לקב"ה.

(כה) וְלִקְחֶתָּ אֹתָם מִיָּדָם וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחַ עַל הָעֹלָה – בנוסף לקורבן העולה, שהקריב לפני כן. לְרִיחַ נִיחּוֹחַ לִפְנֵי ה' אִשָּׁה הוּא לַה': (כו) וְלִקְחֶתָּ אֶת הַחֹזֶה מֵאֵיל הַמְּלֵאִים אֲשֶׁר לְאֹהֶרֶן וְהִנֵּפְתָּ אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי ה' – כאן נראה שמשה לבד הניף, כי הרי החזה מגיע לו. וְהִיָּה לָךְ לְמִנְחָה – זה יהיה החלק שלך בקורבן. בדרך כלל החזה לכהן, במקרה הזה משה נחשב לכהן.

(כז) וְקִדְשְׁתָּ – והפרשת (רשב"ם). אֶת חֹזֶה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם – לארבעת הצדדים נקרא הונף, למעלה ולמטה נקרא הורם. [ומה שכתוב חזה התנופה ושוק התרומה, לאו דווקא ובאמת חזה התנופה והתרומה ושוק התרומה והתנופה, אלא שרצתה התורה לקצר, ועיין רשב"ם]. מֵאֵיל הַמְּלֵאִים מֵאֲשֶׁר לְאֹהֶרֶן וּמֵאֲשֶׁר לְבְנָיו:

(כח) וְהִיָּה לְאֹהֶרֶן וּלְבְנָיו – החזה והשוק יהיו שייכים לאהרן ולבניו. לְחֶק עוֹלָם – בכל קורבנות השלמים. [כאן ניתן למשה רק החזה, היה דין מיוחד בשוק הימין שהיה צריך להקריב אותו]. מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – המקריבים את הקורבן. פִּי תְרוּמָה הוּא – זאת תרומה שתורמים עם ישראל לכהנים. דיברנו על כך שהכהנים היו לומדים ומלמדים תורה, ולא היו עובדים, ומהיכן היה להם אוכל? היו להם 24 מתנות וזה שנים מהם. וְתְרוּמָה יְהִיָּה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִזְבֻּחֵי שְׁלֵמִיָּהם תְרוּמָתָם לַה' – התרומה לכהן נקראת תרומה לד'.

(כט) וּבְגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאֹהֶרֶן יְהִיָּה לְבְנָיו אַחֲרָיו לְמִשְׁחָה בָהֶם – להיות על ידם חשובים. למשחה במשמעות של לתפארת [שהרי כל מי שמושחים אותו בשמן הוא חשוב]. וּלְמֵלֵא בָּם אֶת יָדָם – על ידי לבישת הבגדים יהיו ממונים לעבודת הכהונה.

(ל) שְׁבַעַת יָמִים יִלְבָּשׁם הַכֹּהֵן וְהַתְּנוּפָה – פירוש המילה "הכהן" הוא "המשרת" שבא תחת הכהן הגדול. מְבָנָיו – שבדרך כלל הוא מבניו, כי אם הבן מתאים אז הוא קודם לכהנים אחרים. אֲשֶׁר יָבֵא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד – לבית המקדש. לְשָׂרֵת בְּקֹדֶשׁ – כל מי שמתחיל לעבוד לובש קודם כל את הבגדים 7 ימים רצופים, בלי הפסקה, ואז מתחיל לעבוד.

(לא) וְאֵת אֵיל הַמְּלֵאִים תִּקַּח וּבְשַׁלְתָּ אֶת בְּשָׂרוֹ בְּמִקְוֵי קֹדֶשׁ – רואים כאן שהיה תנור עם סיר בחצר המשכן.

(לב) וְאָכַל אֹהֶרֶן וּבְנָיו אֶת בְּשָׂר הָאֵיל וְאֵת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בְּסַל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד – לא דווקא ממש בפתח, אלא בכל חצר אוהל מועד.

(לג) וְאָכְלוּ אֹתָם – את הבשר, אֲשֶׁר כִּפֵּר בָּהֶם לְמֵלֵא אֶת יָדָם לְקֹדֶשׁ אֹתָם וְזָר לֹא יֵאָכַל פִּי קֹדֶשׁ הֵם – דבר כזה קדוש מותר רק לכהנים לאכול.

(לד) וְאֵם יוֹתֵר – ישאר מבשר המלאים וּמִן הַלֶּחֶם עַד הַבֶּקָר וְשִׂרְפֶתָּ אֶת הַנּוֹתֵר בָּאֵשׁ לֹא יֵאָכַל פִּי קֹדֶשׁ הוּא:

(לה) וְעָשִׂיתָ לְאֹהֶרֶן וּלְבְנָיו כְּכֹהֵן כָּכָה כָּכָה כָּכָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתְכֶם – אותך. בא לומר שחייבים לעשות ככה, ואם לא – הם לא נחשבים כהנים. שְׁבַעַת יָמִים תִּמְלֵא יָדָם – את הפעולות האלו תעשה 7 ימים רצופים.

(לו) וּפֶר חֲטָאת תַעֲשֶׂה לַיּוֹם – גם את קורבן החטאת צריך להקריב יום יום. עַל הַכֹּפָרִים – בשביל לכפר על החטאים. וְחֲטָאתָ עַל הַמִּזְבֵּחַ – ותזה על המזבח. בְּכִפְרָךְ עֲלִיו וּמִשְׁחָתָּ אֹתוֹ לְקֹדֶשׁוֹ – תמשח אותו בשמן כמין כף ויונית [אמרנו שיש בזה הרבה שיטות].

(לז) שְׁבַעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל הַמִּזְבֵּחַ – את המזבח, ע"י ההזאה. וְקִדְשְׁתָּ אֹתוֹ וְהִיָּה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קְדוּשִׁים – קדוש מאוד. פֶּל הַנֶּגַע בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ – למדנו מכאן הלכה, שגם קרבן שבא להקריב ופתאום נפסל מכל סיבה שהיא – יכול להמשיך להקריב את הקורבן הזה, בגלל שכבר עלה למזבח לא ירד.

קרבן התמיד. דגשים: ההודאה לד' יום יום. השמחה הגדולה בהקרבת הקרבן, והצער הגדול בהפסקת הקרבן.

(לח) וְזֶה אֲשֶׁר תַעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה – לפחות מגיל שנה, מצד הכבוד להקרבה. שְׁנַיִם לַיּוֹם תָּמִיד – יום יום. וכך היה למשך שנים רבות [החזקוני והאבע"ז כותבים שרק בהר סיני הקריבו, אח"כ המשיכו להקריב רק מאז שנכנסו לארץ], עד י"ז בתמוז.

כמה קשה היה לכהנים להפסיק את הקרבן החשוב הזה. סיפרנו על ילד שרוצה להגיד תודה לאימו, והוא מחליט לתת לה סוכריות אש שהיא אוהבת – כל בקר וכל ערב. כך גם אנו מודים לך כל ערב ובקר על מה שהוא נותן לנו. [כנגד זה יש היום תפילת שחרית ומנחה].
(לט) אַתְּ הַכֹּהֵן הַאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֵת הַכֹּהֵן הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים – הפעולה הראשונה היא הקרבת התמיד והפעולה האחרונה ביום זה קרבן בין הערביים ["עליה השלם כל הקורבנות כולם"].

(מ) וְעֶשְׂרֵן – עשירית מאיפה. איפה זה 432 בצים, לפי זה עשירית זה קצת יותר מ2 קילו. **סֵלֶת בְּלוּל** – הסולת מעורבת עם **בְּשֶׂמֶן פְּתִית** – שמן כתוש במכתשת, אך לא חייבים במכתשת, אפשר גם ברחיים. ובא לומר שמותר גם בכתיב [אולי זה אף יותר טוב]. **רְבַע הַהֵינִן** – רביעית משיעור שנקרא הין, כמו שהיום יש ליטר היה פעם הין. כמה זה? נ"ל 540 סמ"ק. זה המנחה של הקרבן, והיו מקריבים אותה אחר הקרבת הכבש. **וְנִסְף רְבַעִית הַהֵינִן יֵינִן** – את היין היו נוסכים בנפרד על המזבח. הייתה שפופרת חלולה מכסף עם חור בקצה, לשם היו מכניסים יין, ושופכים דרך החור על המזבח, משם היה היין נשפך לאדמה שמתחת למזבח. **לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד** – לכבש של הבקר.

(מא) וְאֵת הַכֹּהֵן הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים – את הכבש שאתה עושה בין הערביים [רס"ג] **כְּמִנְחַת הַבֶּקֶר וְכִנְסָה** – נ"ל הנסך של ההקרבה של הקרבן. **תַּעֲשֶׂה לָּהּ** – גם להקרבה השניה תעשה מנחות ונסכים. **לְרִיחַ נִיחַח אֲשֶׁה** – קרבן לה':
(מב) עֲלֵת תְּמִיד לְדֹרֹתֵיכֶם – לדורות עולם. **פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד** – בחצר אוהל מועד, על מזבח העולה. **לְפָנַי ה' אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה לְכֶם שְׂמָה** – כאשר יהיה זמן ומועד שאני ארצה להתגלות אליכם - **לְדַבֵּר אֵלֵיךְ שָׁם** – אדבר איתך שם – באוהל מועד.

השראת השכינה. דגשים: הכל הכל מהקב"ה, וכל פעולתנו זה רק הכנה לקבלת הקדושה מד'. אהבת ד' ודאגתו לנו.

(מג) וְנִעַדְתִּי שְׂמָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל – אזדמן אל בני ישראל שם במשכן. **וְנִקְדַּשׁ בְּכַבְדִּי** – מתחילת הפרק למדנו על כל הפעולות שעושה משה רבינו בשביל לקדש את הכהנים, הבגדים והמזבח. אך משהו חסר – השראת השכינה [דימנו את זה לבניית כלי חשמלי, זה לא מספיק לבנות, צריך לחבר לחשמל. כך כאן – משה רבינו ואהרן ובניו עושים את כל הפעולות הדרושות, אך הקדושה עצמה היא באה ע"י הקב"ה], "ונקדש בכבודי" – המשכן יהיה קדוש ע"י כבודי.

(מד) וְקִדַּשְׁתִּי אֵת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת הַמִּזְבֵּחַ וְאֵת אֹהֶרֶן וְאֵת בְּנָיו אֲקַדֵּשׁ לְכַהֵן לִי – כאן יש פירוט של הדברים שהקב"ה מקדש: המשכן, המזבח והכהנים.

(מה) וְשִׁכַּנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – השראת השכינה היא בתוך המחנה ולא מבחוץ. הכל מואר! לא שכל המחנה חושך והאור בחוץ. [ציירנו את הגלובוס בצורת מעגלים: היקום, כדור הארץ, ישראל, ירושלים, בתוך החומות, בית המקדש, קדש קדשים, ארון העדות – זה המרכז של הכל]. **וְהִייתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים** – משגיח ושומר.

(מו) וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשִׁכְנֵי בְּתוֹכָם – למה הוציא אותם ממצרים? בשביל שאני אשכון בתוכם. **אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם** – דומה לסוף פרשת ציצית שכתוב פעמיים "אני ד' אלוהיכם".

מזבח הקטורת.

התלמידים שאלו מדוע מזבח הקטורת מוזכר כאן ולא עם שאר הכלים? תירץ אחד מהתלמידים מפני חשיבותו: הארון בהתחלה ומזבח הקטורת בסוף. בדומה לזה כותבים המפרשים שהמזבח הוא משהו רוחני עליון, ואינו כשאר הכלים שבאו בשביל עם ישראל, כאן זה משהו שקשור ל"ושכנתי בתוכם".
למדנו את הגמרא שבת על משה שעלה למרום, והמלאכים נתנו לו מתנות, ומלאך המוות גילה לו את הסוד – ע"מ לעצור מגיפה צריך להקטיר קטורת, וכך עשה אהרן בפרשת קרח. מכאן למדנו את ערכו הגדול והמיוחד של הקטורת.

(א) וְעֵשֶׂת מִזֵּבַח מִקְטֹרֶת קְטֹרֶת – בו מקטירים קטורת. **עֵצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ:**

(ב) אִמָּה אֶרְכּוּ וְאִמָּה רָחֲבוּ רְבֹעַ יָהֳיָה – רבוע ולא מרובע. **וְאִמָּתֶיךָ קָמְתוּ מִמֶּנּוּ קַרְנֹתָיו** – הקרנות לא מולבשות עליו אחרי, אלא כחלק מהבניה.

(ג) וְצִפִּית אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר – קדושתו גדולה ממזבח הנחושת, ולכן מצופה זהב. **אֵת גָּזוֹ** – בשונה ממזבח העולה שהיה ממולא באדמה, היה למזבח הקטורת גז, כיון שלא היו מקריבים עליו קרבנות, לא היה חשש שהגז שהיה עשוי עצי שיטים ישרף. **וְאֵת קִירָתָיו סָבִיב וְאֵת קַרְנֹתָיו וְעֵשֶׂת לוֹ זָר זָהָב סָבִיב** – לשלושה דברים היה זר: לארון, לשולחן ולמזבח הקטורת. כנגד שלושה כתרי המובאים במסכת אבות: תורה, מלכות וכהונה.

(ד) וּשְׁתֵּי טַבַּעֲתֵי זָהָב תַּעֲשֶׂה לוֹ מִתַּחַת לְזָרוֹ עַל שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו תַּעֲשֶׂה – על שתי הזוויות (הפינות) **עַל שְׁנֵי צַדָּיו** – שבשני צידי המזבח, כלומר פניות של שני צדדים. לפי הבנתו היו רק 2 טבעות ולא 4. **וְהָיָה לְבָתִּים לְבָדִים לְשֵׂאת אֹתוֹ בְּהִמָּה:**

(ה) וְעֵשֶׂת אֵת הַבָּדִים עֵצֵי שִׁטִּים וְצִפִּית אֹתָם זָהָב:

(ו) וְנִתְּתָה אֹתוֹ לְפָנַי הַפְּרָכָת אֲשֶׁר עַל אֶרֶץ הָעֵדֻת – בחלק של הקודש, שהוא קודם שמגיעים לפרוכת לכיוון קדש הקודשים. ואפה זה יהיה בקודש? **לְפָנַי הַפְּרָכָת אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה לְךָ שְׂמָה** – מול הכפורת. השולחן בצפון, המנורה בדרום, המזבח באמצע משוך יותר לצד מזרח.

(ז) וְהִקְטִיר עָלָיו אֹהֶרֶן – או אחד מבניו הכהנים (רמב"ן). **קְטֹרֶת סַמִּים** – קטורת של בשמים. **בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר** – מוקדם בבקר. איני יודע למה התורה כפלה בבקר בִּהִיטִיבוֹ אֵת הַנֵּרֶת יִקְטִירָנָה – לאחר שהוא יטיב את הנרות הוא יקטיר את הקטורת (ראינו בסידור את הברייתא "אביי יהוה מסדר...").

(ח) וַיִּהְיֶה עֲלֵת אֹהֶרֶן אֵת הַנֵּרֶת בֵּין הָעֲרֵבִים יִקְטִירָנָה – אחר הדלקת הנרות. **קְטֹרֶת תְּמִיד** – יום יום. הזכרנו שפעם בשנה מכניסים את הקטורת, וכל יום לוקחים מנה – חצי לבקר וחצי לערב. **לְפָנַי ה' לְדֹרֹתֵיכֶם:**

(ט) לֹא תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה – אסו להתנדב קטורת, או לתת קטורת עם סממן אחד יותר או פחות. **וְעֵלָה וּמִנְחָה וְנִסְף לֹא תִסְכּוּ עָלָיו:**

(י) וְכִפֹּר אֹהֶרֶן עַל קַרְנֹתָיו אֶחָת בַּשָּׁנָה – יזה או ייתן דם על קרנות המזבח. **מִדָּם חַטָּאת הַכֹּפְרִים אֶחָת בַּשָּׁנָה** – ראינו בסידור את המשנה: "פר ושעיר של יום הכיפורים... ודמן טעון הזיה על בין הבדים (של ארון הקודש), ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב" **יְכַפֵּר עָלָיו** – [בפשטות הכוונה שבזה המזבח מתקדש, אך נראה שמדובר על הכפרה של קדש והמקדש, צ"ע]. **לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא לָהּ** – כלומר הוא קדוש בקדושה מיוחדת, שהוא משמש רק לצורך הקטרת הקטורת.

